289-304

NEGENTIENDE GEMEENZAAM GESPREK,

GEHOUDEN

TUSSCHEN TWEE BIJZONDERE

GOEDE VRIENDEN, A. EN Z.

REGENTEN VAN STEDEN, STEM IN STAAT HEBBENDE,

OVER

DE LAAGE STAAT, WAAR IN HET VADERLAND ZIG TEGENWOORDIG BEVIND, EN DE MIDDELEN, DIENSTIG TOT REDRES, OVERWOGEN.

NEGENTIENDE GEMEENZAAM GESPREK,

GEHOUDEN

TUSSCHEN TWEE BIJZONDERE GOEDE VRIENDEN, A. EN Z.

REGENTEN VAN STEDEN, STEM IN STAAT HEBBENDE,

OVER DE LAAGE STAAT, WAAR IN HET VADERLAND ZIG TEGENWOORDIG BEVIND, EN DE MIDDELEN, DIENSTIG TOT REDRES, OVERWOOGEN.

Z. Laaten wy ons ſpoeden, om de ontlediging der Memorie van den Admiraal Generaal ten einde te brengen: Niets heeft my, in deze geheele Memorie, meer getroffen, dan de volgende Paſſagie, die men op pag. 57 van dezelve kan leezen, „ ons resteerd voor het te„ genwoordige niet anders, dan alle de Militaire ver„ rigtingen, die wij ons, in den loop deezer Campagne, „ (te weeten van 1782) hebben voorgeſteld, kortelyk „ by eentrekkende, en dezelve vergelykende met de „ ſucceſſen, die zy gehad hebben, evidentelyk te doen „ zien, dat, offchoon deze Campagne minder ſchitte„ rend geweest zy dan de voorgaande, dezelve egter „ van meer wezentlyke dienst en nuttigheid geweest „ is voor de Republiek." — Ik wil u niet ontveinzen, Myn Vriend, dat ik my, op het leezen van deeze woorden, niet heb kunnen onthouden, ſchoon alleen zynde, in lachen uitteſchateren, en meer dan eens

hard op te herhaalen: *offchoon deeze Campagne minder ſchitterend geweest zy dan de voorgaande, is dezelve egter van meer wezentlyken dienst geweest voor de Republiek.* — Waarlyk, Ik kan nog eenigzins begrypen, dat de Heeren, die deeze Memorie voor den Admiraal Generaal hebben opgeſteld, de oorzaaken van onze ſchandelyke en alle menſchelyke begrippen te boven gaande inactiviteit hebben tragten te ſchuyven op de ſlegte ſtaat, waar in de Marine zig voor het begin van den Oorlog heeft bevonden; als mede dat zy niet willen weeten, dat men dezelve, door aankooping, binnen weinig tyds, tot eene aanmerkelyke en meer dan genoegzaame ſterkte had kunnen brengen, en dat zy te kennen geeven, dat onze Zee-magt, in het gepaſſeerde jaar, nog te ſwak is geweest, om de een of andere Expeditie te ondernemen: Dit, zegge ik, kan ik nog, eenigzins, begrypen, hoe zeer wy en anderen de frivoliteit van dat pretext, meer dan eens, hebben aangetoond. Maar dat zy de geheele Natie nog zoeken wys te maaken, dat wy, in het jaar 1781, een *ſchitterende*, dat wil zeggen een voor de Republiek by *uytſtek Roemryken Oorlog* gevoerd hebben, gelyk in de aangehaalde woorden legt opgeſlooten, en dat de Campagne van het jaar 1782, offchoon *minder ſchitterend*, (dus evenwel *roemryk*, dog in dien *hoogengraad* niet als in het jaar 1781,) echter van meer wezentlyken dienst en nut voor ons lieve Vaderland geweest is, gaat myn begrip zo verre te boven, dat ik zelfs niet kan nagaan, hoe het eerſte jdéé, om de Memorie van justificatie voor den Admiraal Generaal met dit Argument aantevullen, de opſtellers van dezelve in de gedagten is gekomen.

A. Dit moet een ieder vreemd voorkomen: Maar haalt men, op deze bladzyde, geen gevallen aan, waar by wy, in de afgeloope Campagne, eene *ſchitterende*

ver-

vertooning, ſchoon minder dan in de voorgaande, gemaakt hebben? ik meen zo iets diergelyks in deze Memorie geleezen te hebben.

Z. Neen, daar word niets van gemeld: En hoe zou men dit ook hebben kunnen doen, vermits 'er zelfs de allergeringſte ſchyn van gegrondheid toe ontbrak? want het is aan de geheele Natie overvloedig bekend, en ook uit den inhoud der Memorie zigtbaar, dat onze vloot, in het gepasſeerde jaar, nooit in zee geweest is, ten zy men alvorens volkomen verzekert en gerust was, dat 'er geen Vyand by of omtrent konde zyn: Maar op bladzyde 57, en dit zal u in 't hoofd leggen, worden vyf Pointen opgegeeven, waar uit de Admiraal Generaal wil afleyden, dat de laatſte Campagne van wezentlyke dienst en nuttigheid voor de Republiek is geweest: als 1 Het Convoyeeren der gewapende West-Indiſche ſcheepen, tot op eene zekere hoogte, door eenige Fregatjes. 2 Het verleenen van Convooy aan de uitgaande Oost-Indiſche ſcheepen. 3 Het vertrek der koopvaardyſchepen naar de Ooſtzee onder Convoy. 4. Het afhaalen en te huis brengen der Oost-Indiſche Retourſchepen, die zig, in het begin van den Oorlog, te Drontheim geborgen hadden, en 5. Het weder afhaalen en te huis brengen van de geladene koopvaardyſchepen uit de Ooſt-Zee.

A. Na het my toeſchynt, zou het beter geweest zyn als men zich over deze vyf Pointen zo breed niet had uitgelaaten, want waarlyk 'er zyn al zeer veele aanmerkingen, de eene al gewigtiger dan de andere, op dezelven te maaken: Ik zal 'er ſlegts, terloops, eenigen van aanvoeren. Het Convoyeeren der gewapende West-Indiſche Schepen is niet geſchied, dan na dat men onze gewigtige Colonien, meer dan 15 Maanden, aan haarzelven had overgelaaten, zo dat de Natie, naast God, derzelver behoud alleen aan de Franſchen ver-

ſchuldigt is, die deze Colonien geſpyzigt en van het noodige geſchut hebben voorzien, als mede, door het onderhouden van een talryke Vloot in de West-Indien, den Engelſchen hebben belet dezelven aantetasten. — Het verleenen van Convooy aan de uitgaande Oost-Indiſche Scheepen heeft mede geen plaats gehad, dan 19 Maanden na het verklaaren van den Oorlog, en wy zyn al wederom, geheel en al, aan de Franſchen verſchuldigt, dat deeze voordeelige bezittingen niet allen in de handen onzer verraderlyke Vyanden zyn overgegaan. — De onnoemelyke ſchade, die veelen onzer kooplieden geleden hadden, toen men hunne ſchepen, na de ſlag van Doggersbank, een behoorlyk Convooy na de Ooſtzee geweigerd heeft, waar van wy de mogelykheid, in een onzer Geſprekken, zeer klaar hebben aangetoont, en de gegronde vrees, afgeleyd uyt de gantſche zamenloop van zaaken, dat zy, in 't vervolg, door het een of ander toeval, dit Convooy wederom zouden moeten miſſen, heeft hen in de harde noodzaaklykheid gebragt, om hunne Commercie onder Neutraale vlaggen te voeren, en vermits dit eene zeer wettige en natuurlyke reden opleverde, waarom ſlegts een gering getal Nederlandſche Koopvaardyſchepen, in het afgeloope jaar 1782, Convooy naar en uyt de Ooſtzee verlangd hebben, zo kan het Convoyeeren der Koopvaardyſchepen naar de Oostzee, vermits het zelve te laat is in 't werk geſteld, al mede als geen zaak worden aangemerkt, waar door men de Republiek eenen wezentlyken dienst en nuttigheid heeft toegebragt. — Het afhaalen en te huis brengen der Oost-Indiſche Retourſchepen is eerst geſchied in het najaar 1782, en het is een ieder bekend, dat deze ſchepen zig reeds in het voorjaar 1781, te Drontheim geborgen hadden, alwaar men dus dezelven zo lange, tot enorme ſchade voor de Ooſt-Indiſche Compagnie, had laaten leggen, niet-

te-

tegenſtaande 'er meer dan eens, door de afwezigheid der Engelſchen, gelegenheid is geweest, om deze ſchepen van daar in het Vaderland te rug te brengen: Neen, had de Admiraal Generaal, in het jaar 1781, deze vyf Pointen gelieven te laaten verrigten, dan zou hy de Republiek in waarheid daar door eenen zeer grooten dienst hebben kunnen toebrengen: Maar nu had men zig, omtrent de meeſten van dien, al op eene andere wyze gered. Doch hier van afſtappende, zal ik u verzoeken uwen aandagt te willen veſtigen op eene zeer opmerkelyke paſsagie, die wy by pag. 60 van de Memorie ontmoeten, en alwaar de Admiraal Generaal zegt „ Het „ is waar, de Militaire verrigtingen zyn ſlegts Defenſief „ geweest, en hebben alleen geſtrekt tot bewaaringe en „ beſcherminge: maar behalven dat deze manier van „ Oorlogen, onzes bedunkens, de eenigſte is, welke, „ voor als nog, overëenkomt met de ſtaat van 's Lands „ Marine, met de relative Magt van de Republiek tot „ die van den Vyand, en met de bedoelingen van de „ andere Oorlogende Mogendheden geduurende deeze „ Campagne, zo zyn, door de tegenwoordige in ge„ bruik zynde Commercie met Neutraale Schepen, de „ objecten van een Offenſiven Oorlog in de Zeëen van „ Europa merklyk verminderd, terwyl het voornaame „ voorwerp, het welk in den loop van dit jaar, met „ eenige apparentie van ſucces, zoude hebben konnen „ ondernomen worden, te weeten het opligten van het „ Convooy uit de Ooſtzee in de Maand October, door „ onvoorbeeldige en aanhoudende ſtormwinden geëchap„ peerd: — is uit deze woorden kan men immers, handtaſtbaar, gewaar worden, Myn Vriend, dat de Admiraal Generaal geen voorneemen heeft gehad om *Offenſief* tegens den Vyand te ageeren, dat wil zeggen om, het eerst, de Zee-magt van den Vyand aantetasten? En behoeven wy ons dan wel langer te verwonderen,

dat de geheele Campagne van het gepaſſeerde jaar 1782 is voor by geloopen, zonder dat 'er eene enkele kogel of het moest geweest zyn van onze beſpottelyke en armhartige Batterijen op de een of de andere kaper, tegens den Vyand is verſchooten: ja mag de Natie het niet wel aan eene byzondere ſchikking van de Voorzienigheid toeſchryven, dat wy, geduurende den loop van deezen Oorlog, evenwel, eenmaal, onze aloude en Bataaffche Heldenmoed hebben mogen betoonen?

A. Met regt hebt Gy deze Paſſagie *zeer opmerkelyk* genoemt; Doch het zal wel de moeite waardig zyn om de redenen, dewelken de Admiraal Generaal by-brengt, en waar mede Hy tragt te bewyzen, dat den Oorlog alleen verweerender wyze heeft moeten gevoerd worden, één voor één opte vatten en dezelven te toetſen aan de proefſteen van het gezond verſtand. Mag ik u verzoeken, vermits Gy de Memorie thans voor u hebt, die moeite op u te willen neemen.

Z. Zeer gaarne, *behalven dat deeze manier van Oorlogen, onzes bedunkens, de eenigſte is, welke, voor als nog overëenkomt met den ſtaat van 's Lands Marine, en de relative Magt van de Republiek tot die van den Vijand:* Dit maakt de eerſte reden uit. — Het is waar, dat de Zee-magt van den Staat, in de Campagne van 1782, in verre na niet heeft kunnen opweegen tegens *de geheele Zee-magt* van den Vyand; maar men had behooren in 't oog te houden, dat de Engelſchen, om het groot getal van hunne Vyanden, derzelver Magt, noodwendig, moeſten verdeelen, ten einde in ſtaat te zyn, om zig zelven, eenigzins, tegens hunne poogingen om hen afbreuk te doen, te kunnen verzetten: En daarom had men de Zee-magt van den Staat altoos by elkanderen gereed- en gevictualieert moeten houden, om van de eerſte gunſtige gelegenheid, die zig opdeed, te kunnen profiteeren; had men dit gedaan, ik ver-

verzeker u, dat wy de Engelſchen meer dan eenmaal met eene vry groote overmagt, zo als wy ook in onze voorgaande Geſprekken aantoonden, zouden hebben kunnen aantasten; Maar, vermits de Admiraal Generaal nu in dit vaste begrip was, dat hy alleen *verdediger* wyze moest te werk gaan, was het zeer natuurlyk, en dit zal een kind kunnen begrypen, dat de ſnaaren 'er niet na geſpannen wierden, zo als men zegt, nog alles toe aangelegt, om *aanvallender* wyze tegens den Vyand te ageeren. De tweede reden beſtaat hier in, *dat deze manier van Oorlogen, overëenkwam met de bedoelingen van de andere Oorlogende Mogendheden, geduureude deze Campagne:* Ik denk, dat de Admiraal Generaal door deze uitdrukking zal willen te kennen geeven, dat de Koningen van Frankryk en Spanje niet voornemens waren de Engelſchen in Europa aantetasten; maar dan vergist de Admiraal Generaal zig geweldig, want heeft niet de gecombineerde vloot, toen de Engelſchen wederom naar hunne Havenen ſtevenden, niet werkelyk deszelfs oogmerk bereikt, en hen aangetast, en zou het gevegt niet algemeen geworden zyn, indien de Engelſchen, toen de overige Schepen der gecombineerde Vloot van tyd tot tyd opkwamen, het gevegt, door een verhaaste vlugt, niet waren ontweeken? Maar voor een oogenblik eens verondersteld, dat die Mogendheden de Zee-magt, die zy in Europa byeen konden brengen, hadden willen ſpaaren, om dezelve, in een ander Waereldeel, met meer nut tegen den vijand te kunnen gebruiken; leverde dit dan eene draagelyke reden op, waarom de Zeemagt van de Republiek inactief moest blyven en niet *Offenſief* mogt ageeren? Zo doende waarlyk behoefden zig de Engelſchen onzer niet zeer te bekommeren. Trouwens dat hebben zy ook niet gedaan, want het is de geheele Natie bekend, dat de Engelſchen, in beide de jaaren, hunne geheele Magt by elkanderen getrokken hebben, en

naar Gibraltar geſtevend zyn, alle hunne kusten en Reeën aan onze discretie overlaatende; — En wat anders kan hen toch zo gerust, ten onzen opzigte, gemaakt hebben, dan dat zy het verderflyk Syſtema van de Republiek, om alleen *Defenſief* te ageeren, zeer klaar en duidelyk, uit verſcheide omſtandigheden bemerkten?

De derde reden komt hier op neer, *dat, door de tegenwoordige in gebruik zynde Commercie met Neutraale Schepen, de objecten van een Offenſiven oorlog in de Zeen van Europa zeer verminderd zyn, en dat het voornaame voorwerp, het welk, in den loop van dit jaar, met apparentie van ſucces, zoude hebben konnen ondernomen worden, te weeten het opligten van een Convooy uit de Oostzee, in de Maand October, door onvoorbeeldige en aanhoudende ſtormwinden mislukt is.* Doch wie weet niet, dat zeer weinige Engelſche Kooplieden zich van Neutraale vlaggen hebben bedient, en dit behoefden zy ook niet te doen, want *voor Eerst* wierd hen altoos een redelyk Convooy verleent, en, *ten anderen* had de ondervinding hen doen zien, dat zy van onze Oorlogſchepen nog Fregatten geen het allerminſte leed te verwagten hadden; En aan wie, die maar eenig nieuwspapier leest, kan het onbekend zyn, dat de Engelſche Schepen, geduurende den geheelen loop van dezen Oorlog, *geſtadig* na de Oostzee en van daar wederom, *ryk geladen*, na hunne Havenen zyn te rug gekeerd: zo dat de Admiraal Generaal het opligten van zodanig een Engelsch Convooy, ten onregte, alleen aan de Maand October van het gepasſeerde jaar gelieft te bepaalen.

A. Het komt my voor, dat deze bygebragte redenen zeer mank gaan; en men kan duidelyk zien, dat deze Memorie meer dan een Vader heeft gehad; dog ik wenschte wel eens te weeten, myn Vriend, hoe men deeze zo duidelyke verklaaring van den Admiraal Generaal, omtrent het voeren van ſlegts eenen Defenſiven Oor-

log

log moet overeenbrengen met de zo dikwils herhaalde Orders, die hy, na luid van de Memorie, aan den Commandeerenden Officier heeft gegeeven, *om de ſchepen van den Vyand aantetaſten, te neemen, te verbranden of te vernielen, naar dat de gelegenheid zig 'er toe opdeed*, als mede *om een Landing, of eenige diergelyke onderneeming, zo het mogelyk was, op de kusten van Engeland te beproeven, en wat dies meer is.* Het welk in myn Land wel degelyk de naam van aanvallender wyze te oorlogen zou voeren: want men kan nog mag immers niet veronderſtellen, dat de Commandeerende Officier nog daarenboven van een geheime Inſtructie is voorzien geweest?

Z. Dit mag men zekerlyk niet veronderſtellen, en dus zie ik 'er even min dan gy, myn Vriend, kans toe, om dit alles te zaamen overëentebrengen. — Maar dit is ten minſten klaar, en aan de geheele Natie bekend, dat 'er van het Executeeren dier Orders, Niets, Niets hoegenaamt is gekomen, en dat wy dus ook geen *Aanvallenden* Oorlog hebben gevoert.

Laat ik u nu het begin van de Periode, waar mede de Admiraal Generaal deszelfs nadere Memorie ſluit, voorleeſen, „ onnoodig agten wy het, alhier te herhaa„ len het betoog, het welk anderzins ook uit onze ver„ rigtingen, zedert dien tyd, zeer ligtelyk, zoude kon„ nen worden opgemaakt, hoe ongegrond naamlyk, en „ hoe injurieus derhalven, voor ons zijn de ſteeds aan„ houdende, hoewel by de thans beter geinſtruëerde Na„ tie ſterk afneemende klagten, en vermoedens van In„ activiteit enz." Hier doet zig een duidelyk en ſpreekend bewys op, zo als het my toeſchynt, dat de laffe en verfoeilyke Vleyers, die benevens de kwaade Raadgeevers, alleen oorzaak zyn, dat zyne Hoogheid de agting en liefde van het grootſte en beste deel der Natie heeft verlooren, derzelver verderfelyken invloed op de

geest

geest van den Prins, tot nog toe, blyven behouden; — Ongelukkige Vorſten, tot wien de ſtem der waarheid niet kan doordringen! — want anders zou men zyne Hoogheid onderrigten, dat het 'er wel verre af is, *dat de Natie*, (hier door verſta ik wederom het grootſte en beſte gedeelte van dien) *thans beter onderrigt is, en dat derzelver vermoedens, als of men zich aan geene Inactiviteit zoude hebben ſchuldig gemaakt, zeer afneemen*: Integendeel dat deze vermoedens, zo al niet vermeerdert, altoos voor al niet vermindert zyn; maar dat hunne aanhoudende klagten, vermits 'er eenen ſtilſtand van Wapenen plaats heeft, thans zo zeer niet meer te pas komen.

A. En als men openhartig wilde te werk gaan zou men den Prins onder 't oog brengen, dat alle de ongelooflijke moeiten, die zyne ſchynvrienden hebben genomen, en de ongeoorloofde Middelen, waar van zy zig hebben bedient, om de publieke en luidruftige goedkeuring van het gemeen, wegens het gedrag, 't welk zyne Hoogheid, als Admiraal Generaal, in dezen Oorlog heeft gehouden, aftebedelen, ſlegts olie in het vuur, en juist het regte middel is, om de harten van alle welmeenende en braave Vaderlanders nog meer van hem te vervreemden: Vooral om dat die Lieden, ter bereiking van hunne oogmerken, van den naam van Zyne Hoogheid by het Gemeen hebben gebruik gemaakt, en dat veele Burgers daarom, ongelukkig, in het Idee zyn gevallen, dat dit alles met deszelfs toeſtemming en voorkennis is geſchied.

Z. Verders gaat de Admiraal Generaal voort, om te kennen te geeven, „ dat hy, in conſideratie van de meer „ dan gewoone activiteit en oplettendheid, welke de „ tegenwoordige omſtandigheden van hem vorderen, „ ſpeciaal in het onderzoek der orders, ſchikkingen en „ details, die in deszelfs Post van Admiraal Generaal

„ van

„ van de Unie vereischt worden, nuttig en noodig ge-
„ oordeelt heeft de Heeren Raaden en Advocaaten Fis-
„ caals, Bisdom en van der Hoop, nevens de Heeren
„ Vice Admiraals Reynst en Zoutman, en Schout by
„ Nagt van Kinsbergen, te verzoeken en te Commit-
„ teeren, om hen, nopens al het geene betrekking heeft
„ tot het beſtier van de zaaken van de zee, te dienen
„ van derzelver Conſideratien en Advis, en (*het geen*
„ *zeer opmerkingswaardig is*,) om aan Zyne Hoogheid
„ mededeelen al zodanige project- voorzieningen en
„ ſchikkingen, als zy zullen vermeenen, *tot een goed*
„ *beſtier van deszelfs qualiteit van Admiraal Generaal*
„ *te behooren.*

A. Dit is toch zeer opmerkingswaardig, vooral na dat Zyne Hoogheid zig eenmal heeft gelieven te Declareeren, dat hy het ligt volgde, waar mede de Goddelyke voorzienigheid hem had beſchonken. — Daarenboven zo komt het my voor, dat de Admiraal Generaal dan veel beter zou gedaan hebben, om de vriendelyke aanbieding van de Heeren der ſtad Amſterdam, in het begin van deezen Oorlog, aan Zyne Hoogheid gedaan, te weeten, om hem eenige bekwaame en eerlyke Raadslieden toetevoegen, ten einde met Hem over het verrigten van deze en geene Expeditie te kunnen raadpleegen, aanteneemen, in plaatſe van zig 'er door beledigt te houden: veel beter, zegge ik, dan nu, op zyn eigen gezag, deze Heeren tot zyne Conſulenten aanteſtellen.

Z. Dit is al wederom een gevolg geweest van het opvolgen der kwaade raad, die Zyne Hoohheid heeft gekreegen: Doch ik hoop maar niet, dat aan deeze geheime Raad, van *langzamerhand* by *inkruiping*, al meer en meer gezag zal worden opgedraagen, en door den Souverein, by *oogluiking*, geduld; want ik ben 'er gantsch niet vreemd van, dat de Hooge Krygsraad, die

nooit

nooit geen *wettig* gezag heeft, op deeze of diergelijke manier is in de waereld gekomen, en het is u bekend, indien een Plant van dien aart zig eens geworteld heeft, hoe moeilyk het is, om haar wederom uitteroojen.

A. Maar my ſtaat voor, meen ik, dat de Prins veel moeite heeft gehad, om deze Heeren tot die aanzienlijke Post overtehaalen.

Z. Dit hebt gij wel onthouden, want de Admiraal Generaal gaat aldus voort „Eene Commisſie, tot acceptatie van welke wij moeite gehad hebben die Heeren, „ of althans de meesten hunner, te disponeeren, terwijl „ zelfs de een of ander van dezelven zich daadlyk aan „ ons heeft geexpliceerd, uit hoofde van het misbruik, „ het welk als nog, met eene onbegrypelyke impuniteit „ gemaakt werdt van de Vryheid der Drukpers, bekommerd te zyn van by de Natie getraduceerd, en „ aan de veragting en beſpotting bloot geſteld te worden enz.

A. Wel die goede Heeren behoefden daar geen vrees voor te hebben. Indien zy ſlegts zorg droegen, om den Admiraal Generaal tot eene blykbaare Activiteit aantezetten, en hun best deeden, om de kwaade indrukzelen, die de verderfelyke Raad van eenige Engelschgezinden, zomtyds, op het hart van den Prins mogten gemaakt hebben, 'er wederom uittewisſchen; integendeel dan zou de Drukpers wederom gezugt hebben onder de Lofdigten, die ter hunner Eere, zo als na het gevegt op de Doggersbank is geſchied, waren uitgekomen.

Z. Die Heeren hebben zig egter laaten overhaalen, en deeze Commisſie aanvaard, en zig van dezelve zodanig gekweeten, „dat de Admiraal Generaal 'er de „ goede uitwerking reeds van zegt ondervonden te hebben, en, uit hoofde van de bekende kundigheden en „ ijver van alle die Heeren, 'er zig nog veele nuttige gevolgen voor het dierbaar Vaderland van te durven „ belooven.

A. Die

A. Die goede uitwerkingen zouden zig zekerlyk by eenen aanſtaanden Veldtogt hebben moeten openbaaren, want de Natie heeft 'er tot nog toe niets van kunnen bemerken, en dus is het, in zekere opzigten, jammer, dat de aanſtaande Vrede, waarſchynlyk, het lieve Vaderland van de vrugten der kundigheden en ijver van deeze Heeren zal berooven: Doch wat zoude, alles wel ingezien zynde, derzelver kundigheden en yver ons veel baaten, indien honderde onvoorziene — onbegrypelyke —en altoosduurende hinderpaalen onze zeemagt het uitvoeren van hunne Plans bleeven beletten?

Z. Niets ter waereld, myn Vriend; Hoor, onder ons gezegt, de Natie heeft uit het voorledene, zoo veel over het toekomende kunnen oordeelen, dat zy, zeer klaar, begrijpt, dat de Republiek niet langer met Engelang in Oorlog moet blyven: Maar laaten wy, onze taak geëindigt hebbende, voor altoos van deeze Memorie afſtappen. — Ik zou u dit al over lang voorgeſteld hebben, was ik niet van begrip geweest, dat wij deeze ſtoffe wat ampeler behoorden te behandelen, om, voor altoos, tot een tegengift tegens de Geeſt van deze Memorie te kunnen dienen.

A. Eer wy egter voor deze keer ſcheyden, moeten wy elkanderen en alle welmeenende Vaderlanders geluk wenſchen, dat het de Heeren Staaten van Holland ende West-Friesland, goedgunſtiglyk, heeft behaagt, de onredelyke, willekeurige en geuſurpeerde Magt der Militaire jurisdictie, in derzelver Provincie, te knotten, en tot haare *eerſte* en *eygenlyke ſtaat* te rug te brengen; als mede in den ſtaat van Oorlog niet te Conſenteeren, als op dien voet, dat daar op niet zouden worden gebragt de weddens van de Leden van denzelven Hoogen krygsraad; Dit zal eenen grooten invloed op veele zaaken hebben, en den Militair doen zien, dat hy geenzins onafhanglyk is van de Burgerlyke Magt, zo als veelen zig waanen te zyn. — En wat zou onze blydſchap, en die van alle waare Beminnaars van deze Republiek, worden vermeerdert, indien wy, binnen kort, mogten verneemen, dat de Souverein had gelieven agt te geeven op de twee heilzaame voorſtellen, dewelken de Stad van Dordrecht ter vergadering heeft gedaan, te weeten om, voordaan, *het geeven van Actes aan de Officieren, by de Armee, met hooger*

hooger rang, en zonder tractement, tegentegaan: En om het *zonder onderſcheid verkoopen van Vaandels, Compagnien &c. te beletten*; *als mede op de Propoſitie van de Stad Schoonhoven, om het plaatſen van vreemde Officieren by de Nationaale Regimenten, op de repartitie van deeze Provintie ſtaande, voortekoomen.*

Z. Dit zouden zekerlyk allerheilzaamſte — allernoodzaaklykſte veranderingen zyn, die de totaale Ruine van onze geheele Armee, mogelyk, zo het niet reeds te laat is, nog zou konnen beletten, want waarlyk onze Landmagt zou, in geval van een Land-Oorlog, thans, volſtrekt, buiten ſtaat zyn om te kunnen Marcheeren, vermits het aan oneindig veele allerbraafſte Officieren, die met zodanig een Acte by de Armee zyn geplaatst, uit hoofde van derzelver gering Tractement, ondoenlyk zou vallen, om hun zelven, volgens den Hoogen Rang, die zy bekleeden, te Equipeeren. Ten *anderen*, zo kan 'er niets harder voor een braaf en dapper Officier, die zyn bloed voor het Vaderland heeft vergooten, of in den dienst van deezen ſtaat oud is geworden, uitgedagt, dan een jong Officier, die eene blaauwen maandag, zo als men zegt, Vaandrig is geweest, en wiens geld, dikwils, zyne geheele verdienſte uitmaakt, door het koopen van een Compagnie boven zig geplaatst, en zich zelve daar door van eene billyke belooning voor zyne trouw, aan het Vaderland beweezen, verſtooken te zien. Daarenboven zo geeft het onbepaald verkoopen der Vaandels ook zeer veel aanleiding tot Defertie, vermits de Soldaat al zeer dikwils door jongens, die nooit een ſtok in de handen gehad hebben, om hun nieuw gezag te toonen, op eene verregaande en ongeoorloofde wyze, word mishandeld. En *ten Derden*, is 'er immers niets natuurlyker, om van de nuttigheid niet te gewaagen, dan dat de Nationaale Regimenten ook van Nationaale Officieren worden gecommandeert; — zeer veele aanmerkingen, de eene al gewigtiger dan de andere, zou ik hier nog kunnen byvoegen, maar ik bemerk dat de tyd te ver is verloopen, dus zal ik moeten afbreeken, in hoope van u, Myn waarde Vriend! eerlang in gezondheid wederom te zullen ontmoeten.